

XỬ LÝ ẢNH SỐ

Chương 6. Nén ảnh

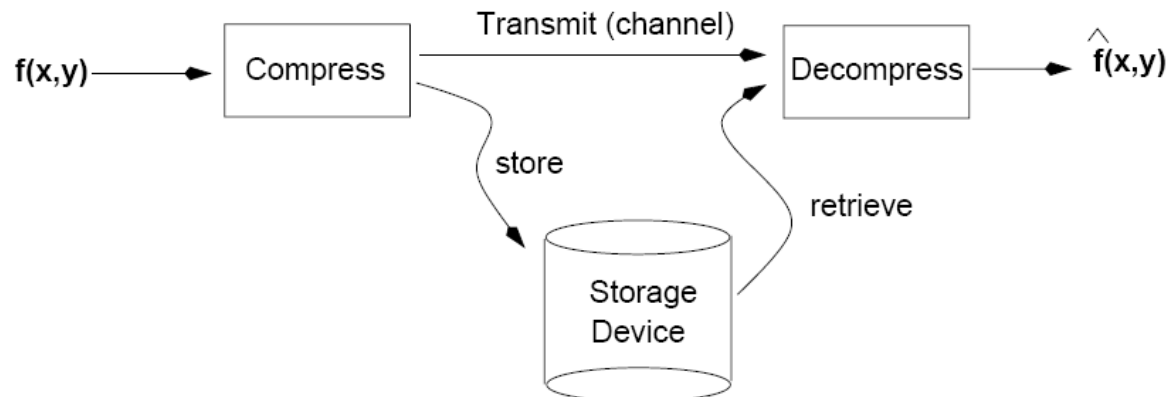
Nội dung

Trong phần này chúng ta sẽ tìm hiểu về các kỹ thuật được áp dụng để nén ảnh:

- Mục đích của nén ảnh
- Các kiểu dư thừa dữ liệu
- Các bước trong mô hình nén và giải nén
- Các thuật toán mã hóa và giải mã

Mục đích của nén ảnh

- Ảnh số không được nén sẽ cần một lượng lớn không gian để lưu trữ và băng thông để truyền
  - Ví dụ ảnh màu kích thước 640 x 480 cần không gian lưu trữ lên tới 1MB.
- Mục đích của việc nén ảnh là để giảm số lượng dữ liệu cần để biểu diễn ảnh. Do đó sẽ giảm không gian cần để lưu trữ và tăng được tốc độ đường truyền

Các cách tiếp cận

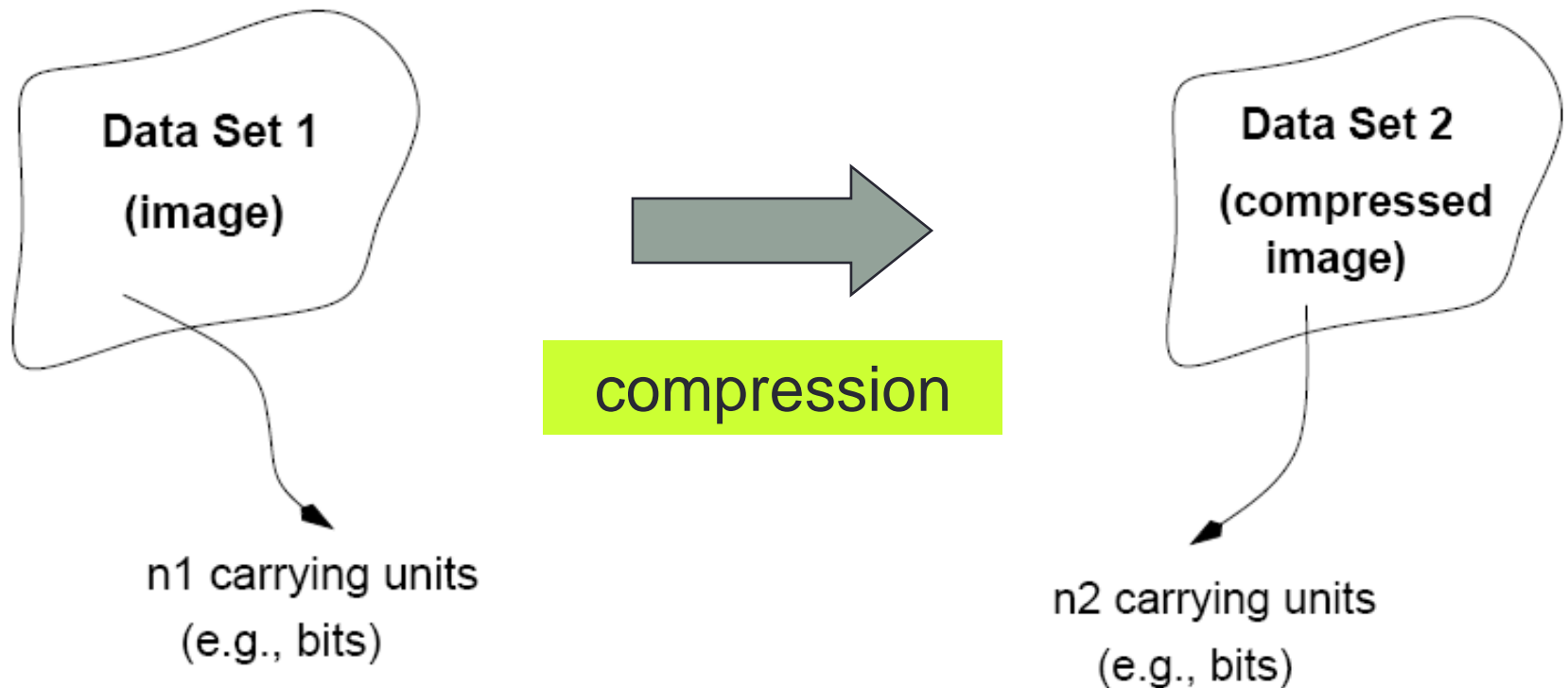
- ❖ Phương pháp nén bảo toàn thông tin
  - ✓ Thông tin được bảo toàn
  - ✓ Tỷ lệ nén thấp
- ❖ Phương pháp nén làm mất thông tin
  - ✓ Thông tin không được bảo toàn
  - ✓ Tỷ lệ nén cao

Cân nhắc: chất lượng ảnh và tỷ lệ nén

Dữ liệu vs. thông tin

- ❑ Dữ liệu (data) là phương tiện được dùng để truyền tải thông tin
- ❑ Nén dữ liệu là phương pháp giảm số lượng dữ liệu cần để biểu diễn 1 lượng thông tin cho trước với tiêu chí giữ lại được càng nhiều thông tin càng tốt

Tỷ lệ nén

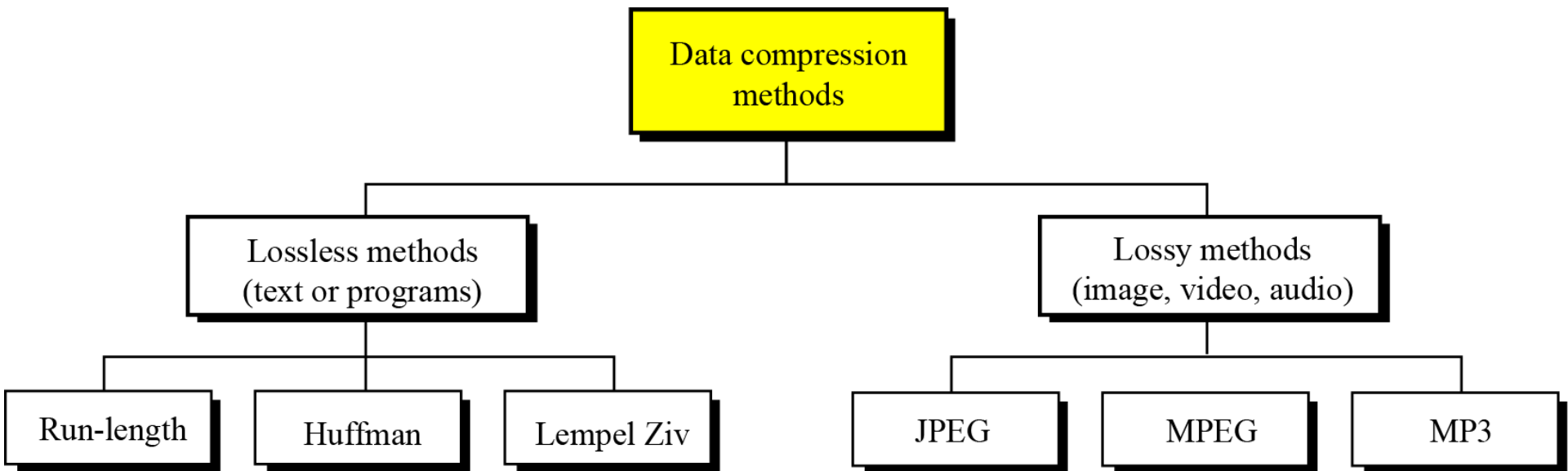

Tỷ lệ nén:
$$C_R = \frac{n_1}{n_2}$$

Các kiểu dư thừa dữ liệu

1. Dư thừa mã hóa
2. Dư thừa không gian & thời gian

Các phương pháp nén dữ liệu

NÉN DỮ LIỆU KHÔNG TỔN THẤT

- Giới thiệu
- Run- length coding (RLC)
- Huffman coding
- Lempel- Ziv

Nén dữ liệu không tổn thất

- Trong **nén dữ liệu không tổn thất**, tính toàn vẹn của dữ liệu được bảo toàn.
- Dữ liệu gốc và dữ liệu sau khi nén và giải nén giống nhau hoàn toàn vì trong các phương pháp này, thuật toán nén và giải nén chính xác là biến đổi ngược của nhau.
- Dữ liệu dư thừa được loại bỏ trong quá trình nén và được thêm vào trong quá trình giải nén.
- Nén dữ liệu không tổn thất thường được sử dụng khi chúng ta không muốn mất mát thông tin.

Run-length coding (RLC)

- Mã hoá chiều dài chạy (RLC) là kỹ thuật mã hoá đơn giản nhất và được sử dụng rộng rãi.
- Sử dụng mã này không cần biết tần suất xuất hiện các ký tự và rất hiệu quả trong trường hợp dữ liệu được hiển thị bằng các bit 0 và 1.
- Ta thay thế một chuỗi các ký tự lặp đi lặp lại nhiều lần bằng một cặp (*chiều dài chạy, ký tự*).
- Đối với ảnh, chiều dài chạy cực đại chính là kích thước của một hàng.

Ví dụ mã RLC

a. Original data

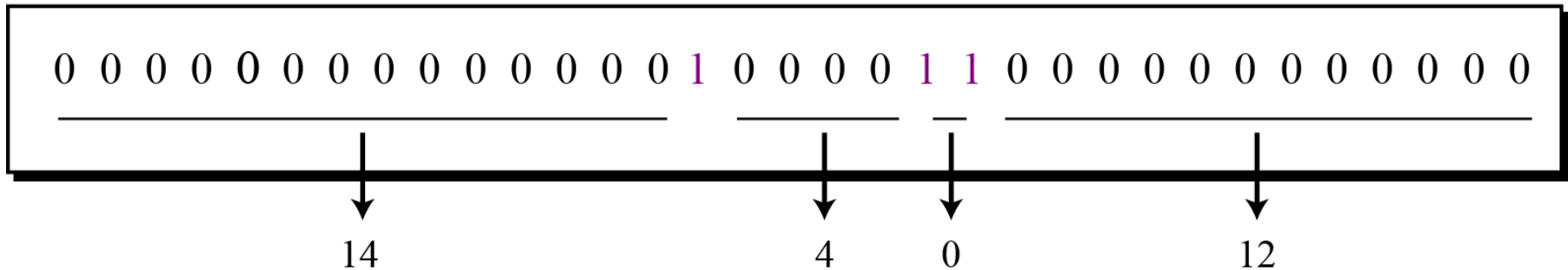
BBBBBBBBBAAAAAAAAAAAAAAAAANMMMMMMMMMM

b. Compressed data

B09A16N01M10

Ví dụ mã RLC

a. Original data

1110 0100 0000 1100

b. Compressed data

Mã hóa Huffman

Forward Pass

1. Sắp xếp xác suất các ký hiệu theo thứ tự
2. Gộp 2 xác suất thấp nhất
3. Lặp lại bước 2 cho đến khi tổng các xác suất bằng 1.
4. Ấn định từ mã cho ký tự bằng cách đọc đường dẫn từ gốc đến ký tự đó.

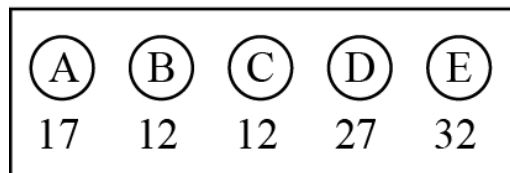
Ví dụ

Cho tập 5 ký tự A, B, C, D, E với tần suất xuất hiện tương ứng trong bảng dưới đây. Thực hiện mã hoá Huffman cho tập ký tự này.

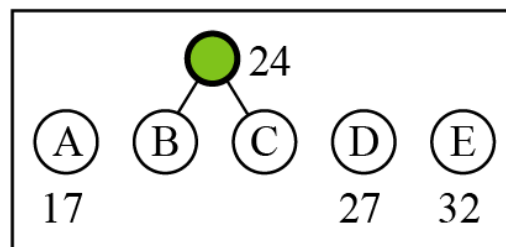
Table 15.1   Frequency of characters

Character	A	B	C	D	E
Frequency	17	12	12	27	32

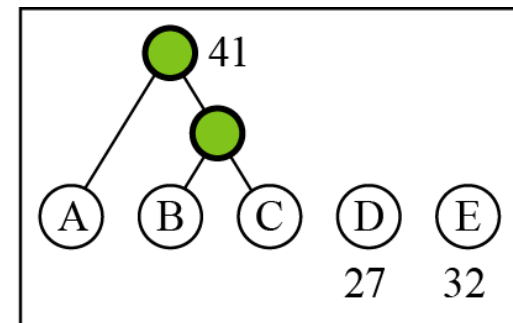
Cây mã hoá Huffman

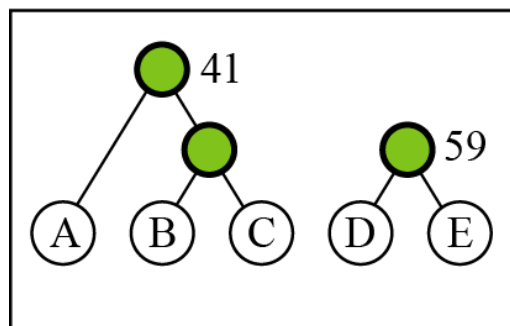
a.

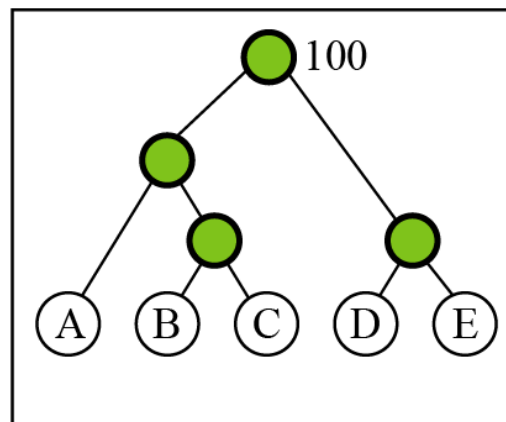
b.

c.

d.

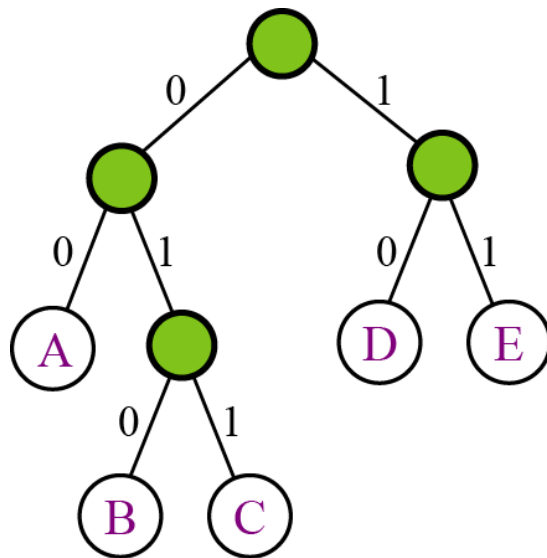

e.

Cây mã hoá Huffman

- Đọc từ mã tương ứng với ký tự theo đường dẫn từ gốc qua các nhánh đến ký tự đó.

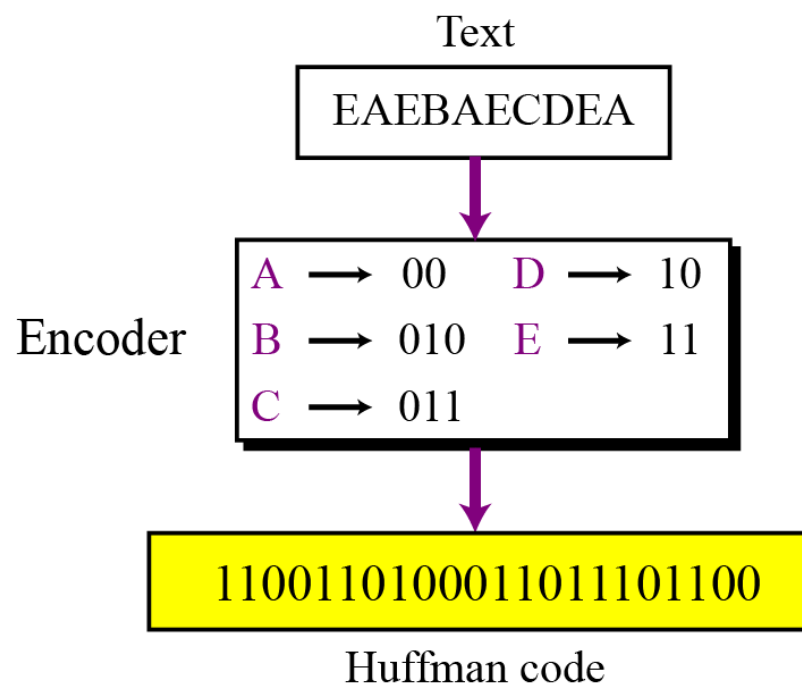

A: 00	D: 10
B: 010	E: 11
C: 011	

Code

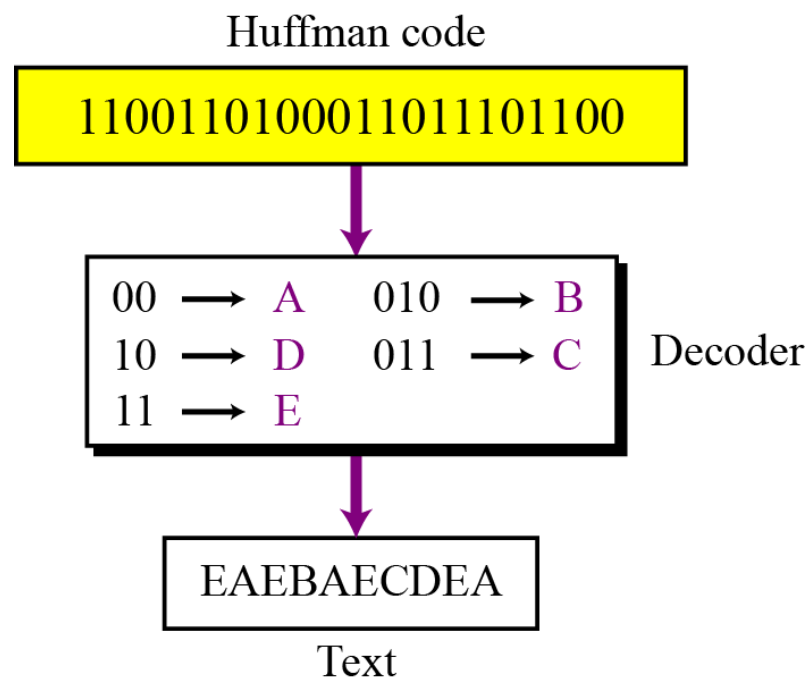
Mã hoá

- Hình dưới đây mô tả quá trình mã hoá đoạn văn bản sử dụng bộ mã vừa tạo ra. Đầu vào là đoạn văn bản gốc và đầu ra là kết quả sau mã hoá.

Giải mã

- Phía thu thực hiện giải mã chuỗi dữ liệu nhận được như hình vẽ dưới đây:

Đặc điểm của mã Huffman

- Quá trình mã hóa các ký tự được thực hiện chỉ 1 lần.
- Mã Huffman được gọi là *mã khối* vì mỗi ký tự được biểu diễn bằng một từ mã cố định.
- Việc giải mã từng ký hiệu được thực hiện tức thời vì không phụ thuộc ký hiệu trước và sau.
- Nhược điểm của mã này là phải biết xác suất xuất hiện của các ký tự trước khi mã hoá.

Mã LZW – Lempel-Ziv-Welch

- Ý tưởng là tạo ra từ điển (1 bảng) các chuỗi được sử dụng trong phiên truyền thông.
- LZW sử dụng các từ mã chiều dài cố định để biểu diễn các chuỗi ký tự chiều dài thay đổi thường xảy ra cùng nhau, ví dụ các từ trong đoạn văn bản.
- Bộ mã hoá và giải mã LZW cùng xây dựng một bộ từ điển trong quá trình nhận dữ liệu.
- Nếu cả bên gửi và bên nhận đều có bản copy của cuốn từ điển (dictionary) thì các chuỗi đã gặp trước đó sẽ được thay thế bằng mục lục của chúng để làm giảm lượng thông tin cần truyền.

Mã LZW – Lempel-Ziv-Welch

Ví dụ 1: Mã hóa dãy ký tự sau:

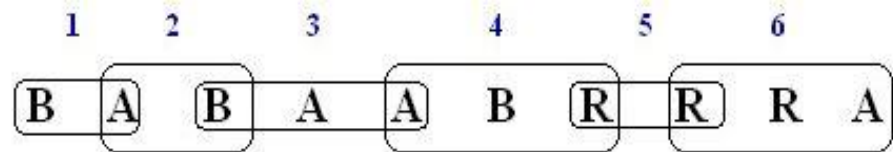
1. **BA** is not in the Dictionary; insert **BA**, output the code for its prefix: **code(B)**
2. **AB** is not in the Dictionary; insert **AB**, output the code for its prefix: **code(A)**
3. **BA** is in the Dictionary.
BAA is not in Dictionary; insert **BAA**, output the code for its prefix: **code(BA)**
4. **AB** is in the Dictionary.
ABA is not in the Dictionary; insert **ABA**, output the code for its prefix: **code(AB)**
5. **AA** is not in the Dictionary; insert **AA**, output the code for its prefix: **code(A)**
6. **AA** is in the Dictionary and it is the last pattern: output its code: **code(AA)**

output	Dictionary	
	Code Word	String
66	256	BA
65	257	AB
256	258	BAA
257	259	ABA
65	260	AA
260		

The compressed message is: **<66><65><256><257><65><260>**

Mã LZW – Lempel-Ziv-Welch

Ví dụ 2: Mã hóa dãy ký tự sau:

1. **BA** is not in the Dictionary; insert **BA**, output the code for its prefix: **code(B)**

2. **AB** is not in the Dictionary; insert **AB**, output the code for its prefix: **code(A)**

3. **BA** is in the Dictionary.

BAA is not in Dictionary; insert **BAA**, output the code for its prefix: **code(BA)**

4. **AB** is in the Dictionary.

ABR is not in the Dictionary; insert **ABR**, output the code for its prefix: **code(AB)**

5. **RR** is not in the Dictionary; insert **RR**, output the code for its prefix: **code(R)**

6. **RR** is in the Dictionary.

RRA is not in the Dictionary and it is the last pattern; insert **RRA**, output code for its prefix: **code(RR)**, then output code for last character: **code(A)**

output	Dictionary	
	Code Word	String
66	256	BA
65	257	AB
256	258	BAA
257	259	ABR
82	260	RR
260	261	RRA
65		

The compressed message is: **<66><65><256><257><82><260> <65>**

Mã LZW – Lempel-Ziv-Welch

Ví dụ: Chuỗi chưa nén: **aaabbbbbbaabaaba**

$$\begin{aligned}\text{Số lượng bits (chưa nén)} &= \text{Tổng số ký tự} * 8 \\ &= 16 * 8 \\ &= \mathbf{128 \text{ bits}}\end{aligned}$$

0 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1

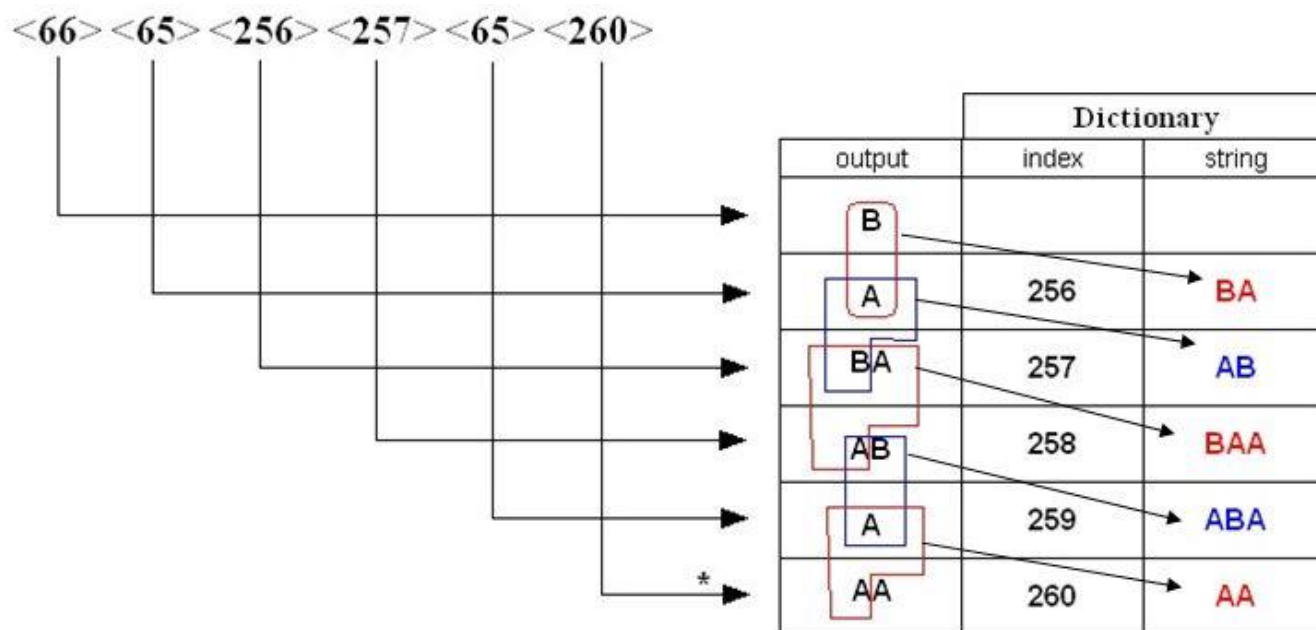
$$= \mathbf{84 \text{ bits}}$$

Chú ý: Mỗi ô nhớ của từ điển có kích thước 12 bit

Mã LZW – Lempel-Ziv-Welch- Giải mã

Sử dụng mã LZW để giải nén cho chuỗi đầu ra <66> <65> <256> <257> <65> <260>

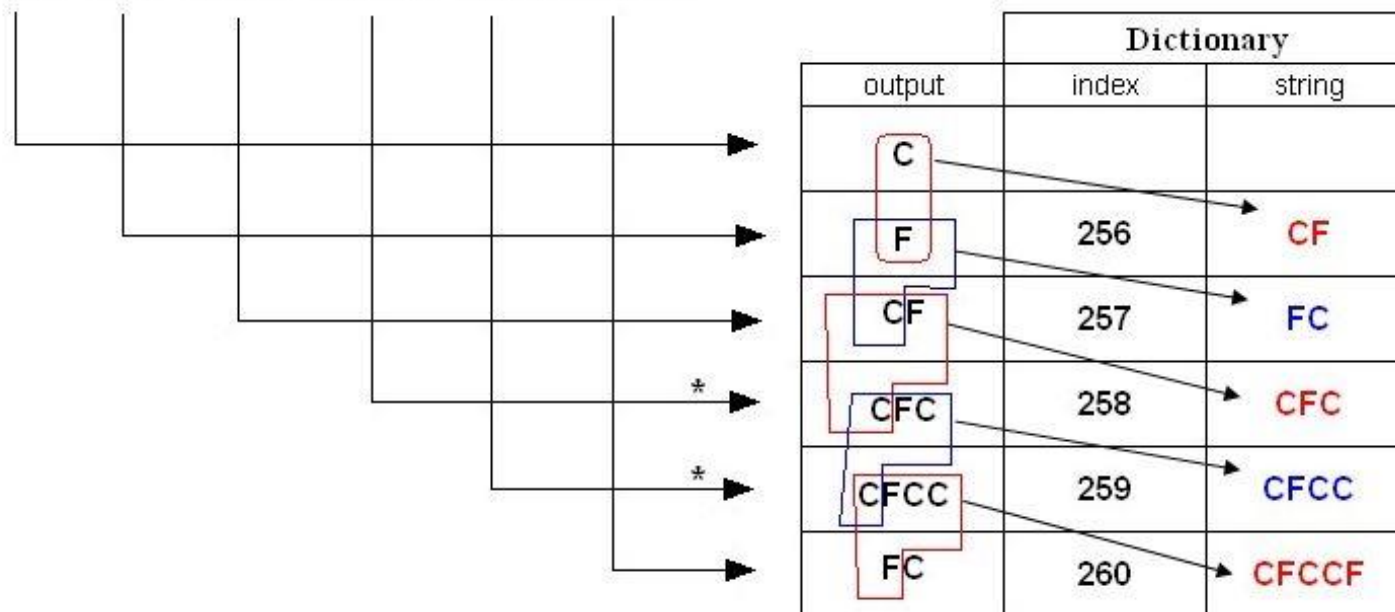

1. 66 is in Dictionary; output **string(66)** i.e. **B**
2. 65 is in Dictionary; output **string(65)** i.e. **A**, insert **BA**
3. 256 is in Dictionary; output **string(256)** i.e. **BA**, insert **AB**
4. 257 is in Dictionary; output **string(257)** i.e. **AB**, insert **BAA**
5. 65 is in Dictionary; output **string(65)** i.e. **A**, insert **ABA**
6. 260 is not in Dictionary; output
previous output + previous output first character: **AA**, insert **AA**

Mã LZW – Lempel-Ziv-Welch- Giải mã

Giải mã LZW cho chuỗi <67> <70> <256> <258> <259> <257>

<67> <70> <256> <258> <259> <257>

1. 67 is in Dictionary; output **string(67)** i.e. **C**
2. 70 is in Dictionary; output **string(70)** i.e. **F**, insert **CF**
3. 256 is in Dictionary; output **string(256)** i.e. **CF**, insert **FC**
4. 258 is not in Dictionary; output **previous output + C** i.e. **CFC**, insert **CFC**
5. 259 is not in Dictionary; output **previous output + C** i.e. **CFCC**, insert **CFCC**
6. 257 is in Dictionary; output **string(257)** i.e. **FC**, insert **CFCCF**

Mã LZW – Lempel-Ziv-Welch- Bài tập

❑ Mã hóa bức ảnh sau bằng mã LZW:

39	39	126	126
39	39	126	126
39	39	126	126
39	39	126	126

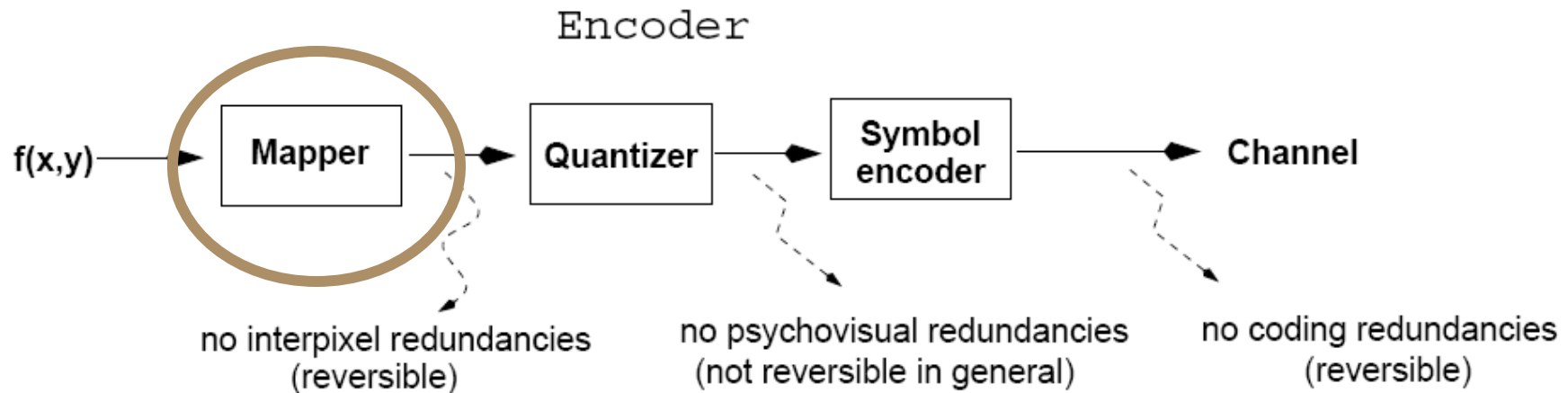
Mã LZW – Lempel-Ziv-Welch- Bài tập

Currently Recognized Sequence	Pixel Being Processed	Encoded Output	Dictionary Location (Code Word)	Dictionary Entry
	39			
39	39	39	256	39-39
39	126	39	257	39-126
126	126	126	258	126-126
126	39	126	259	126-39
39	39			
39-39	126	256	260	39-39-126
126	126			
126-126	39	258	261	126-126-39
39	39			
39-39	126			
39-39-126	126	260	262	39-39-126-126
126	39			
126-39	39	259	263	126-39-39
39	126			
39-126	126	257	264	39-126-126
126		126		

Nén dữ liệu có tổn thất

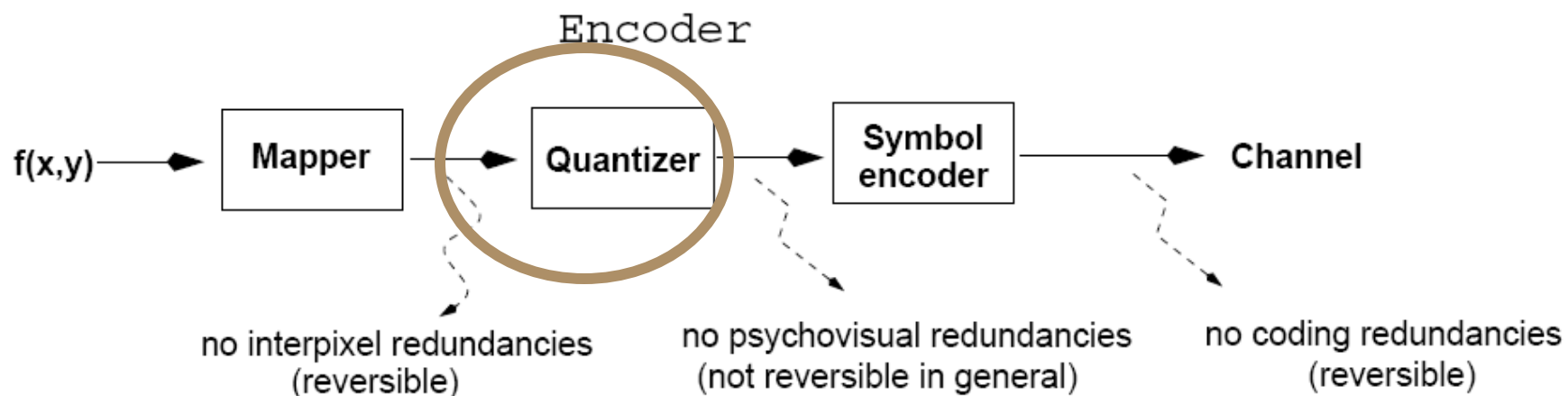
- ❑ **JPEG**
- ❑ MPEG
- ❑ MP3

Mô hình mã hóa ảnh

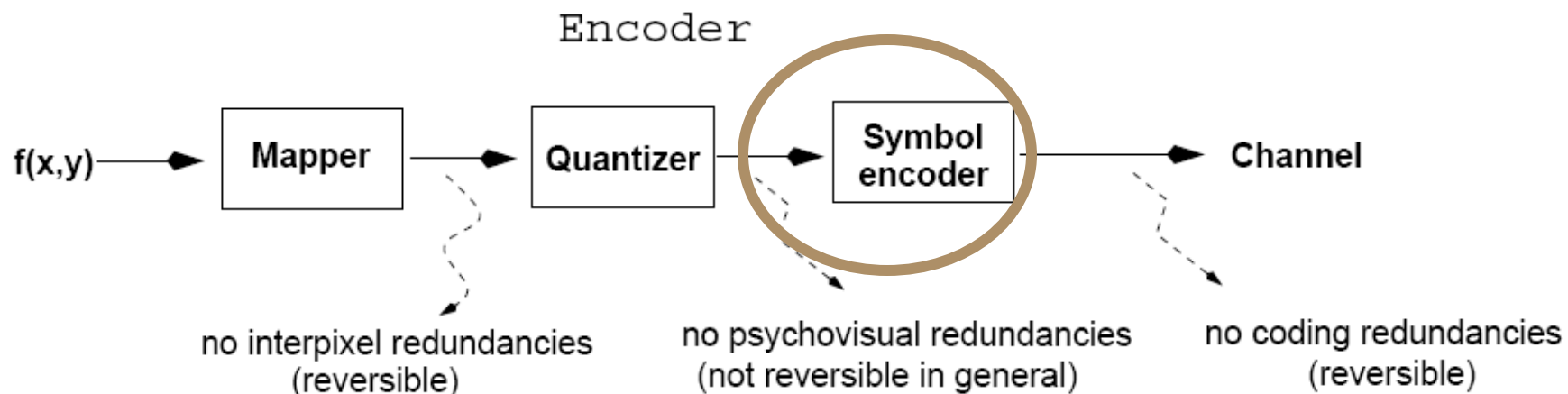
- **Mapper**: Biến đổi ảnh đầu vào theo cách có thể làm giảm dư thừa thông tin giữa các pixel

Mô hình mã hóa ảnh

- **Quantizer**: Lượng tử hóa là bước tăng hoặc giảm các giá trị đầu ra của bước mapper theo các mức ngưỡng đã đặt ra và theo tiêu chí về chất lượng ảnh mong muốn

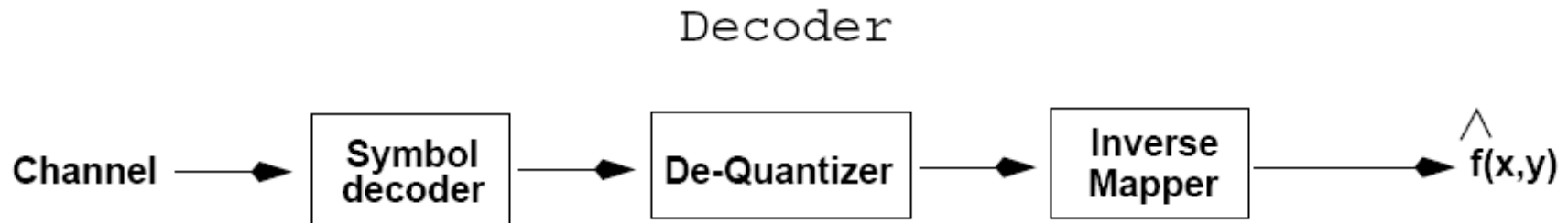
Mô hình mã hóa ảnh

- **Symbol encoder**: Mã hóa ký tự là bước gán mã có độ dài ngắn nhất cho ký tự có tần suất xảy ra nhiều nhất.

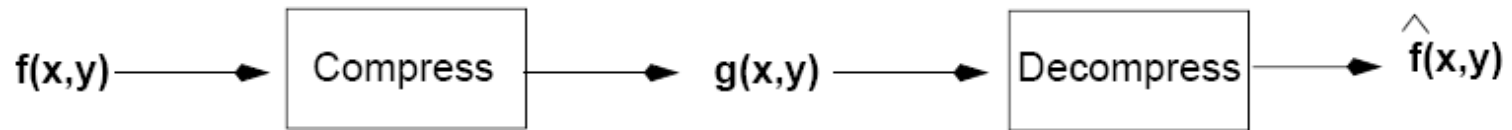

Mô hình giải mã ảnh

- Tại phía giải mã, các bước của mã hóa được thực hiện theo thứ tự ngược lại.
- Riêng bước giải lượng tử không thể khôi phục lại các giá trị như ban đầu trước khi lượng tử

Tiêu chí đánh giá chất lượng

$$\hat{f}(x, y) = f(x, y) + e(x, y)$$

- Trong quá trình nén ảnh, ngoài việc quan tâm tới tỷ lệ nén, chất lượng ảnh sau khi giải nén cũng phải được xem xét.
- Đánh giá chất lượng ảnh đầu ra bằng cách so sánh $f(x, y)$ và $\hat{f}(x, y)$
- Tiêu chí đánh giá:
  - ✓ **Chủ quan**: dựa vào ý kiến người quan sát
  - ✓ **Khách quan**: dựa vào công cụ toán học để tính

Đánh giá chủ quan

Value	Rating	Description
1	Excellent	An image of extremely high quality, as good as you could desire.
2	Fine	An image of high quality, providing enjoyable viewing. Interference is not objectionable.
3	Passable	An image of acceptable quality. Interference is not objectionable.
4	Marginal	An image of poor quality; you wish you could improve it. Interference is somewhat objectionable.
5	Inferior	A very poor image, but you could watch it. Objectionable interference is definitely present.
6	Unusable	An image so bad that you could not watch it.

Đánh giá khách quan

- ❑ Root mean square error (RMS)

$$e_{rms} = \sqrt{\frac{1}{MN} \sum_{x=0}^{M-1} \sum_{y=0}^{N-1} (\hat{f}(x, y) - f(x, y))^2}$$

- ❑ Mean-square signal-to-noise ratio (SNR)

$$SNR_{ms} = \frac{\sum_{x=0}^{M-1} \sum_{y=0}^{N-1} (\hat{f}(x, y))^2}{\sum_{x=0}^{M-1} \sum_{y=0}^{N-1} (\hat{f}(x, y) - f(x, y))^2}$$

Chuẩn nén ảnh JPEG

- Lý do ra đời của JPEG
- Sơ đồ tổng quan
- Biến đổi DCT
- Lượng tử hóa
- Mã hóa entropy

LÝ DO RA ĐỜI CỦA JPEG

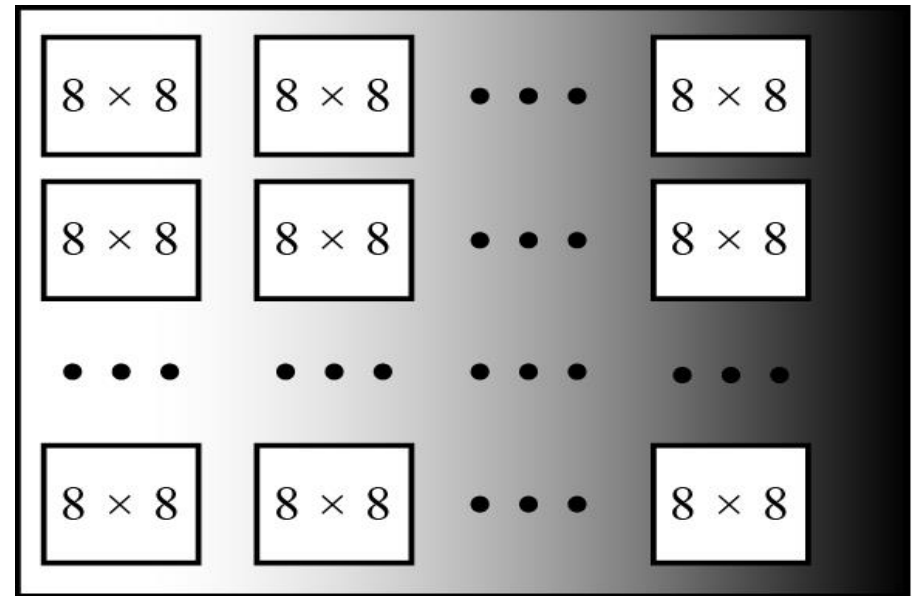
- ❑ Tỷ lệ nén của các phương pháp không tổn thất (ví dụ Huffman, Arithmetic, LZW) là không đủ cao đối với nén ảnh và nén video.
- ❑ JPEG sử dụng mã hóa chuyển đổi, và phần lớn dựa vào các quan sát dưới đây.

LÝ DO RA ĐỜI CỦA JPEG

- ❑ **Quan sát 1:** Phần lớn nội dung quan trọng của ảnh thay đổi tương đối chậm trên toàn bộ bức ảnh. Điều đó có nghĩa là giá trị cường độ ít khi thay đổi lên xuống nhiều lần trong một vùng nhỏ, ví dụ trong một block ảnh 8×8 . Khi chuyển một bức ảnh sang miền tần số, các thành phần tần số thấp chứa nhiều thông tin hơn thành phần tần số cao. Thành phần tần số cao thường tương ứng với nhiễu và các chi tiết ít hữu ích.
- ❑ **Quan sát 2:** Các thí nghiệm cho thấy mắt người khó phát hiện ra các mất mát ở vùng tần số cao so với vùng tần số thấp.

CHIA ẢNH

Trong JPEG, ảnh xám được chia thành các khối 8×8 để làm giảm số các phép tính.

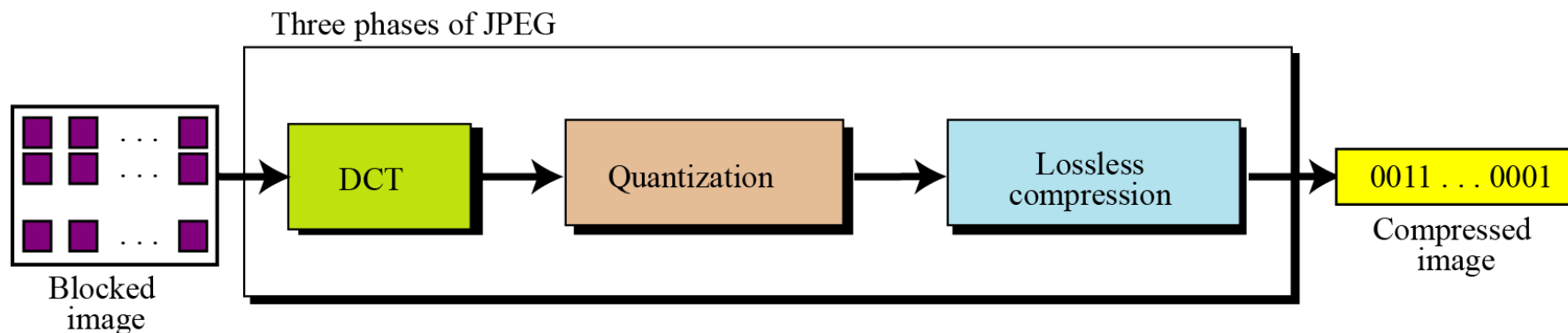

Ví dụ ảnh xám kích thước 640×480 pixels

QUÁ TRÌNH MÃ HOÁ

- Ý tưởng chính của JPEG là biến đổi ảnh thành một tập (vector) các số tuyến tính để loại bỏ sự dư thừa.
- Sự dư thừa có thể được loại bỏ sử dụng một trong các phương pháp nén không tổn thất trình bày ở trên.
- Mô hình dưới đây mô tả đơn giản quá trình mã hoá JPEG

Biến đổi cosin rời rạc DCT

- Trong bước này, mỗi khối 64 pixel trải qua một bước chuyển đổi gọi là biến đổi cosin rời rạc DCT (**discrete cosine transform**).
- DCT tạo ra 64 giá trị sao cho mỗi quan hệ tương đối giữa các pixel được giữ nguyên nhưng làm bộc lộ sự dư thừa.

1-D DCT:

$$F(\omega) = \frac{a(u)}{2} \sum_{n=0}^{N-1} f(n) \cos \frac{(2n+1)\omega\pi}{16}$$

1-D Inverse DCT:

$$f'(n) = \frac{a(u)}{2} \sum_{\omega=0}^{N-1} F(\omega) \cos \frac{(2n+1)\omega\pi}{16}$$

$$a(0) = \frac{1}{\sqrt{2}}$$

$$a(p) = 1 \quad [p \neq 0]$$

Biến đổi DCT 2 chiều

Forward DCT

$$F(u, v) = \frac{2}{N} C(u) C(v) \sum_{x=0}^{N-1} \sum_{y=0}^{N-1} f(x, y) \cos \left[\frac{\pi(2x+1)u}{2N} \right] \cos \left[\frac{\pi(2y+1)v}{2N} \right]$$

for $u = 0, \dots, N-1$ and $v = 0, \dots, N-1$

$$\text{where } N = 8 \text{ and } C(k) = \begin{cases} 1/\sqrt{2} & \text{for } k = 0 \\ 1 & \text{otherwise} \end{cases}$$

Inverse DCT

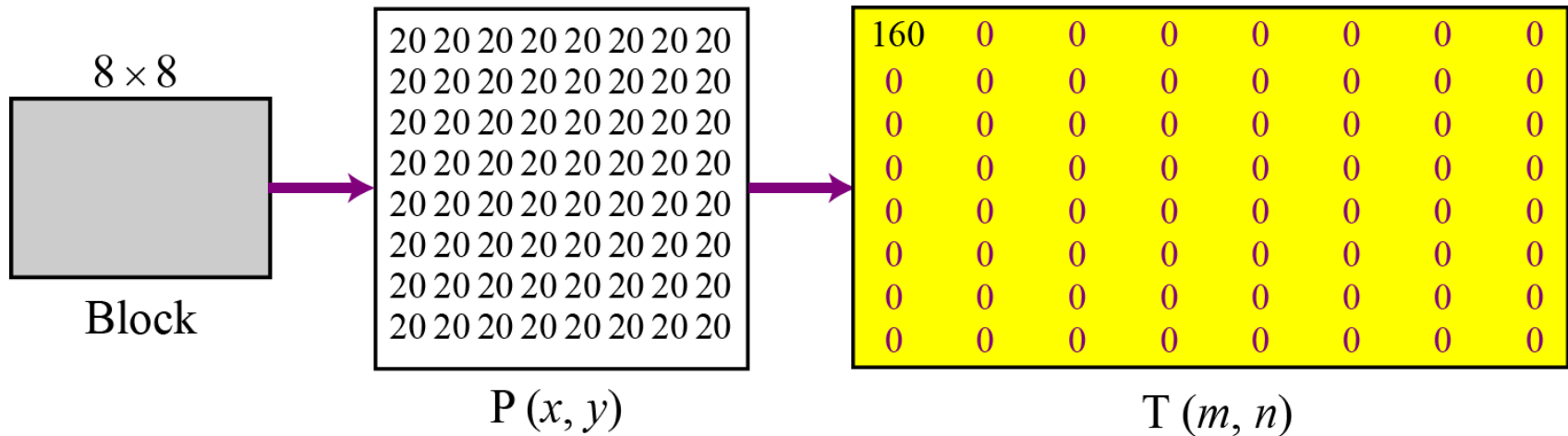
$$f(x, y) = \frac{2}{N} \sum_{u=0}^{N-1} \sum_{v=0}^{N-1} C(u) C(v) F(u, v) \cos \left[\frac{\pi(2x+1)u}{2N} \right] \cos \left[\frac{\pi(2y+1)v}{2N} \right]$$

for $x = 0, \dots, N-1$ and $y = 0, \dots, N-1$ where $N = 8$

Ưu điểm của DCT

- Biến đổi DCT có thể tập trung năng lượng của tín hiệu được chuyển đổi vào tần số thấp.
- Đối với nén ảnh, DCT có thể giảm hiệu ứng blocking.

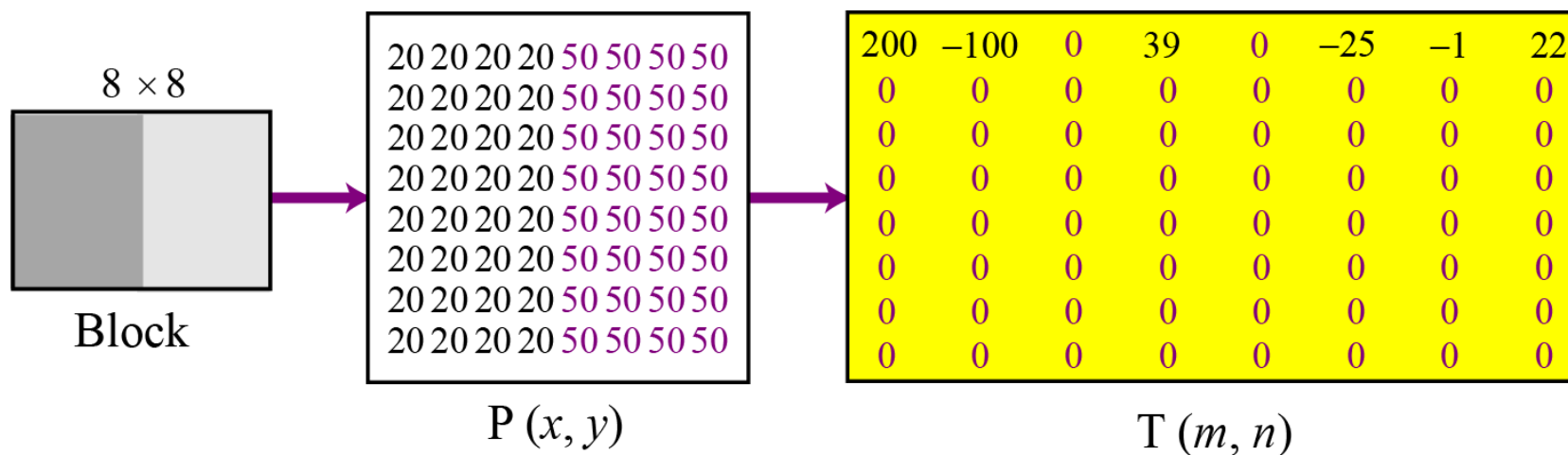
VÍ DỤ VỀ DCT (1)- Ảnh có mức xám đồng nhất

$P(x, y)$ là giá trị trước
khi biến đổi

$T(m, n)$ là giá trị sau
khi biến đổi DCT

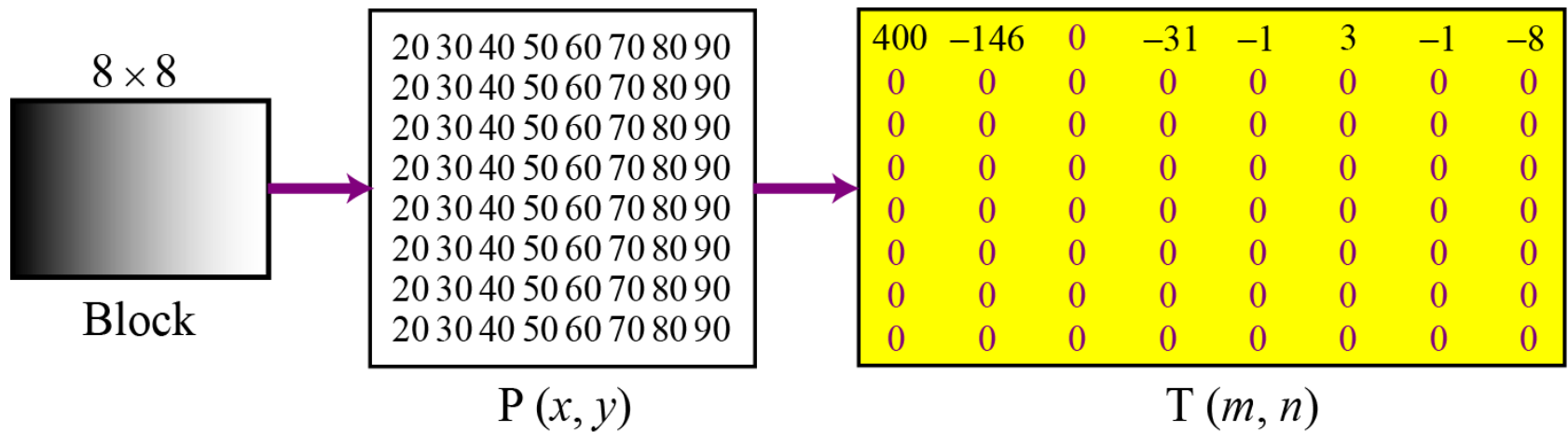
VÍ DỤ VỀ DCT (2)- Ảnh gồm 2 phần

Figure 15.13 Case 2: two sections

VÍ DỤ VỀ DCT (3)

Ảnh có mức xám thay đổi dần dần

Lượng tử hóa

- Sau khi tạo bảng các giá trị T, các giá trị này được lượng tử hóa để giảm số bit mã hóa.
- Lượng tử hóa chia các giá trị trong bảng này cho một hằng số và sau đó lấy phần nguyên.
- Trong thực tế, một bảng lượng tử (8×8) sẽ quyết định mỗi giá trị được lượng tử hóa bao nhiêu.
- Hệ số lượng tử hóa phụ thuộc vào vị trí của giá trị trong bảng T.

Lượng tử hóa

- Lý do – Để giảm số bit trên một mẫu

$$T'(u,v) = \text{round}(T(u,v)/q(u,v))$$

- Ví dụ: 101101 = 45 (6 bits).

- Cắt xuống 4 bits: 1011 = 11. (So sánh 11 x 4 = 44 với 45)

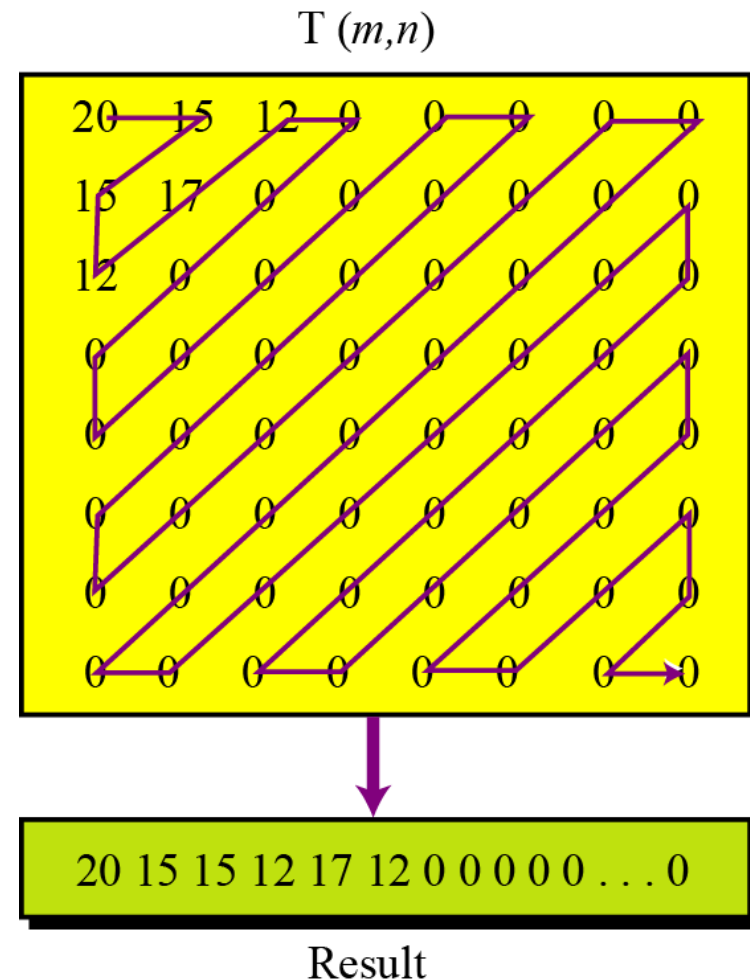
- Cắt xuống 3 bits: 101 = 5. (So sánh 5 x 8 = 40 với 45)

Chú ý: Cắt càng nhiều bit, tính chính xác càng giảm.

- Sai số lượng tử hóa là nguyên nhân chính của nén có tổn thất.

Lượng tử hóa

- Sau khi lượng tử hóa, các giá trị trong bảng được đọc theo đường zig-zag chứ không phải theo hàng hay theo cột.
- Mục đích là để nhóm các bit 0 lại với nhau để phục vụ cho quá trình mã hóa entropy ở bước tiếp theo (RLC).

MÃ HÓA ENTROPY

- ❖ Các hệ số DC được mã hóa bằng mã Điều chế xung mã vi sai DPCM.
- ❖ Các hệ số AC được mã hóa bằng mã RLC.
- ❖ Sau đó các hệ số đã được mã hóa này được tiếp tục mã hóa bằng mã hóa Entropy (mã Huffman).

Kết luận

Trong phần này, chúng ta đã được giới thiệu về:

- ❑ Mã RLC
- ❑ Mã Huffman
- ❑ Mã LZW
- ❑ Chuẩn JPEG